

Rapport

Datum: 2 maart 2006

Rapportnummer: 2006/070

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost en/of ambtenaren van de Koninklijke Marechaussee tijdens een alcoholcontrole en zijn daarop volgende aanhouding op 31 oktober 2003:

hem in een houdgreep hebben genomen;

op zijn nek zijn gesprongen;

hem op een pijnlijke wijze hebben geboeid;

zijn echtgenote zodanig stevig hebben vastgepakt, dat zij daaraan blauwe plekken heeft overgehouden.

Voorts klaagt verzoeker erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost niet zijn ingegaan op zijn verzoek om een arts te laten komen.

Beoordeling

Algemeen

1. Tijdens een verkeerscontrole, georganiseerd door het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost onder andere in samenwerking met de Koninklijke Marechaussee (verder ook: KMAR), in de avond van 31 oktober 2003 zijn verzoeker en zijn echtgenote stil gehouden met hun auto. Verzoeker heeft een blaastest ondergaan, waaruit naar voren kwam dat hij verdacht werd van het rijden onder invloed van alcoholhoudende drank. Verzoeker werd hierop als verdachte aangehouden wegens overtreding van artikel 8 lid 2 van de Wegenverkeerswet 1994 (verder: WVW 1994) (zie Achtergrond, onder 1.). Verzoeker werd meegedeeld dat hij mee moest gaan naar het politiebureau voor een ademanalyse en dat zijn echtgenote niet mee mocht rijden in het politievoertuig naar het politiebureau. Verzoeker begon hierop verzet te plegen. Uiteindelijk is verzoeker geboeid meegenomen naar het politiebureau, alwaar hij een rijverbod van een uur opgelegd heeft gekregen wegens het rijden onder invloed van alcoholhoudende drank en er proces-verbaal tegen hem is opgemaakt wegens wederspanning op grond van artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht (verder: Sr) (zie Achtergrond, onder 2.1.).

2. Verzoeker is onder protest ingegaan op het transactievoorstel dat hij in september 2004 ontving wegens zijn verzet bij zijn aanhouding.

3. Per brief van 26 november 2003 heeft verzoeker over het politieoptreden geklaagd. Verzoeker klaagde erover dat hij door twee ambtenaren in een soort houdgreep onder zijn armen en oksels was genomen en men bij verzoeker op zijn nek was gesprongen om hem

mee te nemen in een politievoertuig naar het politiebureau.

Verder klaagde verzoeker erover dat hem veel te kleine handboeien waren omgedaan, welke op het politiebureau slechts met behulp van een specialist konden worden afgedaan. Ten slotte klaagde verzoeker erover dat zijn echtgenote tijdens de verkeerscontrole hardhandig was aangepakt.

Bij de klachtbrief zond verzoeker een aantal bijlagen mee, waaronder een ongedateerd verslag van zijn bezoek aan het ziekenhuis, waarin stond dat verzoeker de dag ervoor was overvallen, dat verzoeker last had van zijn linkerschouder en linkerarm en dat hij om 13.00 uur weer was vertrokken. Voorts bleek uit de meegestuurde verklaring van zijn huisarts van 5 november 2003 dat verzoeker hem op 3 november 2003 had bezocht waarbij hij had geconstateerd dat verzoeker een rode, warme vlek op zijn linkerbovenarm en gele plekken op zijn polsen had. Verder was een schriftelijke verklaring van de huisarts meegestuurd van 11 november 2003, waarin stond dat hij de echtgenote van verzoeker op 6 november 2003 had onderzocht, waarbij hij vijf bloeduitstortingen op haar rechterarm had aangetroffen.

4. Op 26 maart 2004 heeft op initiatief van de politie een gesprek met verzoeker en diens advocaat plaatsgevonden op het politiebureau in het kader van de interne klachtafhandeling. Diezelfde middag heeft er op verzoek van de politie nogmaals een gesprek plaatsgevonden. Dit gesprek was bij verzoeker thuis in afwezigheid van zijn advocaat.

5. Omdat verzoeker de politie per brief van 2 april 2004 had bericht dat hij zijn klacht wilde handhaven, hebben de klachtonderzoekers onderzoek in gesteld naar de klachten van verzoeker. In het rapport dat de klachtonderzoekers op 14 april 2004 hebben opgesteld, schrijven zij dat verzoeker terecht was aangehouden wegens overtreding van artikel 8 WVV 1994 (zie Achtergrond, onder 1.), dat verzoeker zich hevig had verzet tegen zijn aanhouding, dat het dwangmiddel handboeien op verzoeker was toegepast en dat er gelet op het feit dat de resultaten van de ademanalyse onder de strafbaar gestelde marge van 0,5 promille bleef op het politiebureau was volstaan met het geven van een rijverbod van een uur aan verzoeker en dat er uiteindelijk proces-verbaal tegen verzoeker was opgemaakt wegens verzet bij aanhouding. Verder schrijven de klachtonderzoekers dat alle twaalf betrokken ambtenaren in het kader van het interne klachtonderzoek hadden verklaard dat er niet disproportioneel was opgetreden jegens verzoeker en zijn echtgenote, dat verzoeker zich niet meewerkend had opgesteld en dat hij in verband daarmee was geboeid. Tevens was uit die gesprekken naar voren gekomen dat verzoeker was medegedeeld dat de handboeien mogelijk door de mate van zijn verzet ietsel hadden aangebracht, aldus de bevindingen van beide klachtonderzoekers.

6. Op 26 april 2004 heeft de korpsbeheerder verzoeker geschreven dat hij de klacht ongegrond verklaart. De korpsbeheerder heeft gesteld dat het door de politie toegepaste

geweld proportioneel en volgens de eis van subsidiariteit is geweest, zodat het politieoptreden rechtmatig en zorgvuldig is geweest. Het erop wijzen van de echtgenote van verzoekster dat zij een strafbaar feit pleegde door te trachten een handeling van een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn functie te beletten, belemmeren of verijdelen (zie Achtergrond, onder 2.2.), was erop gericht geweest om haar haar gedrag te doen beëindigen. De korpsbeheerder merkte in dit verband op dat verzoekster hierbij bij haar arm was gepakt.

7.1. Uit het opgevraagde politiedossier dat op 1 november 2004 door de Nationale ombudsman is ontvangen, is voor zover relevant de volgende informatie bekend geworden.

Uit het op 18 december 2003 opgemaakte proces-verbaal van aanhouding van verzoeker blijkt dat hij was aangehouden door ambtenaar O. van de KMAR.

Ambtenaar K. van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost heeft in het proces-verbaal van bevindingen van 19 december 2003 opgenomen dat hij heeft gezien en gehoord dat verzoeker werd staande gehouden voor een blaastest door onder andere ambtenaar O., dat ambtenaar O. verzoeker meedeelde dat hij was aangehouden en mee moest naar het politiebureau voor een ademanalyse en dat verzoeker daarop had geweigerd zijn auto te verlaten. Ambtenaar K. heeft zich vervolgens in de situatie gemengd en heeft verzoeker erop gewezen dat hij was aangehouden en zijn auto diende te verlaten. Ambtenaar K. heeft geconstateerd dat verzoeker zich opwond over het feit dat zijn echtgenote niet mee mocht naar het politiebureau. Uiteindelijk is verzoeker uit zijn auto gestapt, waarna hij zich verbaal en fysiek ertegen verzette om te worden meegenomen naar het politiebureau. Op een gegeven moment heeft ambtenaar K. zich gemengd in het overbrengen van verzoeker naar het politievoertuig om te voorkomen dat er stevig geweld gebruikt diende te worden tegen verzoeker. Ambtenaar K. geeft in het proces-verbaal van bevindingen aan dat hij verzoeker hiertoe stevig heeft vastgepakt. Verzoeker bleef zich hierbij fysiek verzetten door te proberen zich los te rukken en door zijn lichaam de andere kant op te bewegen dan waar men hem naartoe wilde bewegen. Ambtenaar K. heeft hierop besloten dat verzoeker geboeid zou worden om te voorkomen dat verzoeker letsel zou oplopen omdat er anders nog meer lichamelijk geweld gebruikt had moeten worden. Daarnaast achtte ambtenaar K. het gebruik van transportboeien nodig om de veiligheid van de politieambtenaren te garanderen. Voorts heeft ambtenaar K. in het proces-verbaal aangegeven dat hij de echtgenote van verzoeker diverse keren heeft verzocht zich te verwijderen omdat zij trachtte verzoeker te ontzetten.

7.2. Uit het proces-verbaal van verhoor van verzoeker dat op 1 november 2003 is opgemaakt door Ko. blijkt dat verzoeker vermoedde dat hem was gezegd dat hij was aangehouden en dat hij dadelijk mee moest naar het politiebureau. Verder blijkt daaruit dat verzoeker heeft verklaard dat hem niet was gezegd dat hij direct mee moest en dat hij daartoe in het politievoertuig moest stappen. Over zijn medische toestand heeft verzoeker

verklaard dat hij tegen een ambtenaar had gezegd dat hij ten gevolge van diverse longontstekingen en verkeerd medicijngebruik veel pijn had in zijn schouders en linkerarm. Voorts heeft verzoeker aangegeven hardhandig te zijn behandeld ten gevolge waarvan hij veel pijn had aan zijn linkerschouder en hand. Op verzoekers herhaalde verzoek om zijn schouder te ontzien is geen rekening gehouden, aldus verzoeker tijdens zijn verhoor. Verder heeft verzoeker tegenover Ko. verklaard dat de handboeien heel strak hadden gezeten waardoor zijn handen waren beschadigd.

I. Ten aanzien van het in de houdgreep nemen van verzoeker

Bevindingen

1. In zijn brief van 27 september 2004 heeft verzoeker er bij de Nationale ombudsman over geklaagd dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost en/of de KMAR hem tijdens zijn aanhouding in een houdgreep hebben genomen.

2. In reactie op de klacht heeft de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost de Nationale ombudsman op 16 december 2004 schriftelijk laten weten dat hij van oordeel blijft dat de klacht niet gegrond is.

3. De minister van Defensie heeft de Nationale ombudsman in zijn brief van 10 februari 2004 verzocht de klacht ongegrond te verklaren. De minister is onder verwijzing naar het rapport van 16 december 2004 en de verklaring van 27 januari 2005 van ambtenaar O. van de KMAR namelijk tot de conclusie gekomen dat het toepassen van de armklem gerechtvaardigd en zeker niet disproportioneel was.

Ambtenaar O. heeft in zijn rapport onder meer geschreven dat hij hevig verzet van verzoeker had ondervonden tijdens diens aanhouding.

In zijn verklaring heeft ambtenaar O. aangegeven dat hij verzoeker had staande- en aangehouden en verzoeker erop had gewezen dat hij mee moest met een politievoertuig naar het politiebureau. Nadat O. verzoeker drie keer had gemaand om mee te gaan naar het politiebusje en hij hem een paar keer had gewaarschuwd dat hij genoodzaakt zou zijn geweld te gebruiken indien hij niet mee zou werken, heeft hij hem samen met een politieambtenaar tegen de politiebuis gezet. Verzoeker bleef zich volgens O. namelijk verzetten door niet mee te willen lopen en met zijn armen te zwaaien en door de andere kant op te trekken dan waar zij hem naartoe wilden bewegen. Nadat verzoeker had geweigerd zijn armen op zijn rug te doen en zich hevig verzette, heeft O. samen met de politieambtenaar de armen van verzoeker met kracht achter op zijn rug gekregen. Verzoekers arm werd hierbij gefixeerd in een zogenaamde 'armklem', aldus O. in zijn verklaring. Vervolgens is verzoeker geboeid in de bus gezet. Volgens ambtenaar O. klaagde verzoeker tijdens het boeien en in de bus over pijn aan zijn schouder, waarop hij hem had gezegd dat hij nergens last van zou hebben als hij rustig zou doen. Verzoeker

bleef zich desondanks verzetten, aldus ambtenaar O. van de KMAR. In het algemeen heeft ambtenaar O. van de KMAR hierbij opgemerkt dat verzoeker een grote, forse man is, die zich hevig verzette en dat het onder andere door hemzelf toegepaste geweld niet disproportioneel is geweest.

4. Verzoeker heeft de Nationale ombudsman per fax van 27 mei 2005 in reactie op het standpunt van de korpsbeheerder en de minister laten weten dat hij niet in staat was geweest zwaaiende bewegingen met armen te maken bij zijn aanhouding omdat hij zijn schouders niet kon bewegen. Wel gaf verzoeker aan dat hij zijn schouders heeft trachten te beschermen door zijn onderarmen dicht tegen zijn lichaam aan te houden.

5. Op 5 oktober 2005 heeft ambtenaar O. van de KMAR telefonisch tegenover de behandelend onderzoekster van het Bureau Nationale ombudsman verklaard dat verzoeker zich begon te verzetten nadat hem was verteld dat hij was aangehouden en hem duidelijk was geworden dat zijn echtgenote niet mee mocht met de politiebus naar het politiebureau. Zijn verzet bestond eruit dat hij zijn armen in de tegenovergestelde richting bewoog dan waarheen hij hem wilde bewegen. Volgens O. hield verzoeker zijn armen stijf. Vanwege die houding van verzoeker besloot O. verzoeker te boeien, nadat hij hem drie keer had verteld dat hij hem zou boeien als hij niet meewerkte, maar verzoeker staakte zijn verzet niet. Om hem te kunnen boeien verklaarde O. hem bij zijn linkerarm te hebben beetgepakt en gefixeerd. De collega die hem hielp, O. gaf aan dat hij achteraf had begrepen dat dat een buitengewoon opsporingsambtenaar was geweest, deed dat bij zijn rechterarm. Vervolgens is verzoeker tegen de politiebus gezet, waarna ook politieambtenaar K. te hulp was geschoten door zijn hand bovenaan op de rug van verzoeker te leggen. Verzoeker kon zich daardoor niet omkeren. In die situatie gaf O. aan de boeien eerst om verzoekers linker-, daarna om zijn rechterarm te hebben bevestigd. Verzoeker gaf volgens O. tijdens de worsteling met zijn armen aan dat hij pijn had, waarop O. hem had gezegd dat hij geen pijn meer zou hoeven hebben als hij zou meewerken, omdat ze dan geen kracht meer zouden hoeven te gebruiken.

6. Politieambtenaar K. heeft op 7 oktober 2005 telefonisch tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman verklaard dat er was getracht te voorkomen dat verzoeker letsel zou oplopen, omdat verzoeker een wat oudere man was, die overigens nog best sterk was en veel kracht had in zijn armen. Bij een jongere verzetpleger zou hij diegene in zo'n situatie een klap hebben gegeven om het verzet te doen eindigen. K. verklaarde verder dat verzoeker stevig was aangepakt, ook door hemzelf. K. verklaarde niet te weten wat verzoeker heeft bedoeld met de opmerking dat hij in de houdgreep was genomen. K. heeft aangegeven dat hij zich het niet kon herinneren maar dat hij zich zou kunnen voorstellen dat hij verzoeker als derde betrokken ambtenaar bij zijn nek zou hebben gepakt door zijn arm voor het hoofd of keel van verzoeker te hebben gehouden om hem onder controle te houden.

7. Telefonisch heeft verzoeker zijn klacht op 12 oktober 2005 toegelicht tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman. Verzoeker vertelde dat hij nadat hem was verteld dat hij teveel had gedronken, de betrokken ambtenaren had verteld over zijn vermoeden dat die uitslag te maken moest hebben met de nieuwe medicijnen die hij die dag voor het eerst had geslikt en over zijn medische klachten. Nadat hem was verteld dat hij dadelijk mee moest naar het politiebureau, ontstond er op een gegeven moment een worsteling aldus verzoeker. Volgens verzoeker trok een bepaalde ambtenaar (dit zou ambtenaar O. van de KMAR zijn; N.o.) aan zijn ene arm en een andere onbekende ambtenaar aan zijn andere, waarbij ze probeerden zijn armen los te rukken van zijn lichaam, zonder te zeggen waarom. Omdat hij zo'n pijn had aan zijn schouder gaf verzoeker aan dat hij heeft getracht zijn schouders te beschermen door zijn armen tegen zijn lichaam aangedrukt te houden. Nadat die twee ambtenaren hem heel kort los hadden gelaten, ging het daarna allemaal heel snel volgens verzoeker. Verzoeker verklaarde dat hij voelde dat hij daarop door vele handen hard werd gegrepen en constant aan zijn armen werd getrokken. Terwijl de ambtenaren hem daarbij van de grond tilden, stelde verzoeker te hebben geroepen: "Laat nu verdomme mijn schouders met rust, jullie maken die helemaal kapot en zet mij op de grond verdomde idioten. Ik doe toch niets".

Beoordeling

8. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

9. Het uitoefenen van geweld op een persoon betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, welk recht in artikel 11 Grondwet is neergelegd (zie Achtergrond, onder 3.1.). Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 3.2.) meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt. Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privé-leven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 4.).

Op grond van artikel 8, eerste lid, Politiewet 1993 (zie Achtergrond, onder 5.) is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste).

10. Vast staat dat verzoeker volgens de ambtenaren O. en K. verzet pleegde tijdens zijn overbrenging naar het politievoertuig. Verzoeker stelt dat hem niet was verteld dat hij op dat moment zou worden overgebracht. Verzoeker verzette zich door zijn armen strak tegen

zijn lichaam aan te houden en werkte op deze wijze tegen toen ambtenaren zijn armen op zijn rug wilden doen om hem te kunnen boeien. Volgens zowel verzoeker, als volgens de ambtenaren O. en K. zijn meerdere ambtenaren nodig geweest om verzoeker - geboeid - in het politievoertuig te krijgen. Ambtenaar O. heeft in dit verband verklaard dat de arm van verzoeker werd vastgezet in een zogenaamde "armklem", teneinde hem te kunnen boeien. Gelet op de verklaringen op dit punt acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat ook politieambtenaar K. een actieve rol heeft gespeeld bij het onder bedwang krijgen en houden van verzoeker. Verzoeker werd uiteindelijk in die zin in een houdgreep genomen dat hij geen kant meer op kon.

11. De Nationale ombudsman overweegt dat hier sprake was van toepassing van geweld. Onder geweld wordt immers elke dwangmatige kracht verstaan, die wordt uitgeoefend op personen of zaken en die van meer dan geringe betekenis is (zie Achtergrond, onder 6.1.). Het feit dat verzoeker niet meewerkte en er meerdere ambtenaren aan te pas moesten komen om zijn armen op zijn rug te krijgen, waarbij bovendien gebruik is gemaakt van een armklem, betekent dat er dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis is gebruikt.

12. De Nationale ombudsman is van oordeel dat er geen sprake is geweest van strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, nu de betrokken ambtenaren geweld hebben toegepast in die zin dat zij verzoeker dusdanig hebben vastgezet dat hij niet meer weg kon teneinde hem te kunnen boeien. De ambtenaren zagen zich hiertoe genoodzaakt omdat verzoeker zich met kracht verzette. Het is voor de betrokken ambtenaren van belang een aanhoudingssituatie snel onder controle te krijgen. Op het moment dat ze dan te maken hebben met een verdachte die fysiek verzet pleegt tijdens zijn aanhouding, is het van belang dat dat verzet wordt gebroken. Het vasthouden van verzoeker op een dusdanige wijze dat hij geen verzet meer kon plegen en niet meer weg kon, moet in zo'n situatie niet als een disproportioneel zware handelwijze worden opgevat. Voorts valt niet in te zien dat verzoekers armen anders dan met gepast geweld naar zijn rug hadden kunnen worden gebracht teneinde hem te kunnen boeien om hem aldus onder bedwang te kunnen houden.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

II. Ten aanzien van het op de nek springen van verzoeker

Bevindingen

1. Op 27 september 2005 heeft verzoeker er schriftelijk bij de Nationale ombudsman over geklaagd dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost en/of van de KMAR hem tijdens zijn aanhouding van 31 oktober 2003 op zijn nek zijn gesprongen.

2. De korpsbeheerder heeft hierover in zijn schriftelijke reactie van 16 december 2004 opgemerkt dat hij blijft bij de ongegrondverklaring van de klacht.

3. In zijn reactie van 10 februari 2005 op de klacht, schrijft de minister van Defensie dat ambtenaar O. van de KMAR heeft verklaard dat hij verzoeker niet op de nek is gesprongen. Omdat volgens de minister ook verder niet vast is komen te staan dat verzoeker op de nek is gesprongen, heeft de minister de Nationale ombudsman verzocht de klacht ongegrond te verklaren.

4. Ambtenaar O. van de KMAR heeft in zijn verklaring van 27 januari 2005 aangegeven dat niemand bij verzoeker op zijn nek is gesprongen.

5. In een door verzoeker gemaakte samenvatting van 9 augustus 2005 van het bemiddelingsgesprek bij hem thuis op 26 maart 2004 staat dat politieambtenaar K. tijdens dat gesprek tegen verzoeker zou hebben gezegd dat hij persoonlijk te hulp was geschoten door er bovenop te springen, nadat het twee collega's niet was gelukt om verzoeker in het busje te krijgen. Politieambtenaar K. heeft volgens verzoeker verder verklaard voor deze aanpak gekozen te hebben omdat hij het niet verantwoord vond om slagstokken te gebruiken gelet op verzoekers leeftijd.

Verzoeker wilde de Nationale ombudsman geen afschrift sturen van de notulen die verzoeker had laten opstellen van het bemiddelingsgesprek, omdat hij vreest voor repercussies voor de personen die dit verslag buiten medeweten van de politie om hebben opgenomen op de bovenverdieping van zijn woning. Verzoeker heeft volstaan met het op 11 augustus 2005 sturen van een samenvatting van het gesprek en een aantal losse notities en opmerkingen.

6. In verband met het door verzoeker gepleegde verzet heeft politieambtenaar K. volgens ambtenaar O. van de KMAR op een gegeven moment zijn vlakke hand bovenaan op de rug van verzoeker gehouden teneinde hem onder controle te houden, terwijl O. en de buitengewoon opsporingsambtenaar verzoeker bij zijn armen en tegen de politiebus vasthielden. Dit deed K. volgens O. om te voorkomen dat verzoeker zich zou omdraaien, zodat zij de gelegenheid kregen verzoeker te boeien. Hierbij is verzoeker niet door hem of zijn collega's op zijn nek gesprongen, zo verklaarde O. telefonisch op 5 oktober 2005 tegen een medewerkster van de Nationale ombudsman.

7. Politieambtenaar K. heeft in zijn telefonisch afgelegde verklaring van 7 oktober 2005 hierover opgemerkt dat hij het niet meer wist, maar dat hij zich zou kunnen voorstellen dat hij verzoeker als derde betrokken ambtenaar bij zijn nek zou hebben gepakt door zijn arm voor het hoofd of keel van verzoeker te hebben gehouden om hem onder controle te houden, terwijl twee andere ambtenaren hem bij zijn armen vast hadden. K. gaf aan dat hij in zijn beleving niet bovenop verzoeker is gesprongen en dat verzoeker letsel zou hebben opgelopen indien hij dit wel had gedaan omdat K. bijna 100 kilogram weegt.

8. Verzoeker verklaarde op 12 oktober 2005 tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman dat K. tijdens het gesprek bij hem thuis had verklaard dat hij

bovenop de hoop was gesprongen.

Beoordeling

9. Gelet op de verklaringen van O. en K. acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat verzoeker op enigerlei wijze bij zijn nek is vastgehouden, althans dat er druk op verzoekers nekgebied is uitgeoefend. Het is echter niet aannemelijk dat men bij verzoeker op zijn nek is gesprongen. Ambtenaar O. van de KMAR heeft gesteld dat niemand op verzoekers nek was gesprongen en politieambtenaar K. heeft aangegeven dat hij in zijn beleving niet op verzoekers nek is gesprongen. Verzoeker geeft aan dat K. tijdens het gesprek bij hem thuis zelf zou hebben gezegd dat hij er bovenop was gesprongen toen zijn collega's verzoeker in het busje kregen. Politieambtenaar K. ontkent dit en verzoeker heeft zijn stelling over hetgeen bij hem thuis is verklaard om hem moverende redenen niet hard willen maken.

10. Nu de ambtenaren ontkennen dat verzoeker op zijn nek is gesprongen en verzoeker niet heeft willen aantonen dat K. een en ander zou hebben toegegeven tijdens het bemiddelingsgesprek bij hem thuis, komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat het hem niet aannemelijk voorkomt dat verzoeker op zijn nek is gesprongen. Dit klachtonderdeel mist derhalve feitelijke grondslag.

III. Ten aanzien van het op pijnlijke wijze boeien van verzoeker

Bevindingen

1. De klacht dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost en/of van de KMAR hem tijdens zijn aanhouding op pijnlijke wijze hebben geboeid, heeft verzoeker op 27 september 2004 schriftelijk aan de Nationale ombudsman voorgelegd.

2. De korpsbeheerder blijft van oordeel dat de klacht ongegrond is, zo heeft hij de Nationale ombudsman blijkens zijn brief van 16 december 2004 bericht.

3. De klacht over het boeien van verzoeker heeft de minister van Defensie ongegrond verklaard in zijn brief van 10 februari 2005. In zijn reactie heeft de minister aangegeven dat handboeien nooit te klein kunnen zijn omdat er maar een formaat bestaat en dat handboeien worden gezekerd zodat zij daarna niet strakker kunnen worden getrokken. De minister heeft in zijn reactie verwezen naar de verklaring van ambtenaar O. van de KMAR van 27 januari 2005. In die verklaring had O. aangegeven dat hij verzoeker, nadat hij hem had aangehouden en verzoeker hem te kennen had gegeven dat hij niet mee wilde gaan naar de politiebus, een paar keer had gewaarschuwd dat hij mee moest gaan omdat hij zich anders genoodzaakt zou zien om verzoeker te boeien. Omdat verzoeker zich desondanks hevig bleef verzetten en niet vrijwillig mee wilde lopen, is hij door ambtenaar O. en een politieambtenaar met zijn voorzijde tegen de bus gezet. Nadat verzoeker

desgevraagd had geweigerd zijn armen op zijn rug te doen en hij zich met veel kracht bleef verzetten, heeft ambtenaar O. samen met een collega de armen van verzoeker op zijn rug gekregen en hem geboeid, waarna ze hem in de bus hebben gezet. Voorts heeft ambtenaar O. verklaard dat hij degene was geweest die verzoekers boeien had aangelegd en gezeurd en dat het vanwege verzoekers verzet daarbij mogelijk was dat de boeien wat strak hebben gezeten. Ambtenaar O. gaf verder aan dat hij het handboeigebruk ter plaatse mondeling had gemeld aan politieambtenaar K., die op dat moment zijn leidinggevende was en die getuige was van het boeien. Bovendien was ambtenaar K. erbij en heeft hij zelf gezien dat verzoeker geboeid werd. Politieambtenaar K. heeft van het boeien melding gemaakt in zijn proces-verbaal van bevindingen volgens ambtenaar O.

4. In zijn reactie van 9 augustus 2005 heeft verzoeker aan de Nationale ombudsman geschreven dat de transportboeien naar zijn idee bewust of onbewust dermate onvakkundig waren aangebracht, dat hij daardoor pijn leed. Verzoeker schrijft voorts dat er op het politiebureau een derde ambtenaar te hulp moest schieten om hem van de boeien te ontdoen, hetgeen overigens ook weer extra pijnlijk was. Die ambtenaar had de twee politieambtenaren die verzoeker naar het politiebureau hadden vervoerd er volgens verzoeker op gewezen dat de boeien niet op de juiste wijze waren bevestigd en hem verzocht hun collega's hierover te informeren.

5. De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman op 26 augustus 2005 bericht dat hij niet heeft kunnen nagaan wie verzoeker destijds op het politiebureau van zijn boeien heeft ontdaan.

6. Ambtenaar O. van de KMAR heeft op 5 oktober 2005 telefonisch tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman verklaard dat verzoeker wegens het door hem gepleegde verzet en zijn niet-meewerkende houding, geboeid diende te worden. Omdat verzoeker na drie waarschuwingen nog steeds niet meewerkte, ontstond er een worsteling. O. verklaarde zelf de boeien te hebben aangelegd bij verzoeker. Ook nadat hij geboeid was bleef verzoeker zich verzetten, aldus O. O. verklaarde voorts dat verzoeker tijdens eerder genoemde worsteling en nadat hij geboeid was had aangegeven dat hij pijn had, en meer specifiek ook dat de boeien hem pijn deden. O. verklaarde te hebben waargenomen dat er strepen op de pols van verzoeker zaten en dat achteraf was gebleken dat de boeien nogal strak zaten, maar dat hij van mening blijft dat het verzoekers eigen schuld was dat de boeien strak zaten doordat hij zich continu wederspanning opstelde. O. zei verzoeker erop te hebben gewezen dat de boeien hem geen pijn zouden doen als hij zou meewerken en dat ze wat strak zaten doordat hij niet meewerkte. Eenmaal in de politiebus gaf verzoeker ook nog aan pijn te hebben aan zijn schouders en polsen, aldus O. O. verklaarde verder nog dat hij de boeien bewust niet losser had gedaan, omdat verzoeker zich ook na het boeien wederspanning opstelde.

7. Op 7 oktober 2005 heeft politieambtenaar K. telefonisch tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman over het zekeren van de boeien opgemerkt dat het in de

praktijk nog wel eens gebeurt dat boeien strakker worden gezekerd als iemand tijdens het boeien verzet pleegt. Volgens K. moet dit dan niet worden gezien als straf, maar heeft het alleen te maken met het feit dat het moeilijk is om een tegenwerkend iemand te boeien doordat het dan kan voorkomen dat de boeien strakker worden aangeslagen dan de bedoeling was. K. stelde te hebben begrepen dat de boeien bij verzoeker heel strak hadden gezeten, hetgeen hem ter plaatse niet was opgevallen. Een mogelijke verklaring daarvoor was volgens K. gelegen in het verzet van verzoeker. K. vertelde dat hij de boeien niet losser had laten doen als verzoeker ter plaatse had opgemerkt dat de boeien te strak zaten of pijn deden, hetgeen niet het geval was geweest, omdat verzoeker zich verzette en daarbij wild was en door het lint ging. Verder verklaarde K. dat hij als hulpofficier van justitie aanwezig was en dat in het proces-verbaal van bevindingen stond dat hij het gebruik van handboeien noodzakelijke achtte. K. vertelde verder dat hij het gebruik van de boeien telefonisch had gemeld aan zijn collega hulpofficier van justitie, terwijl verzoeker onderweg was naar het politiebureau, omdat hij vond dat hij zelf teveel bij de zaak betrokken was en het derhalve beter vond dat een collega de voorgeleiding zou doen.

8. Over het boeien heeft verzoeker op 12 oktober 2005 telefonisch tegenover een medewerker van de Nationale ombudsman verklaard, dat niemand hem had gezegd dat hij geboeid zou worden. Bij het boeien waren vier of vijf ambtenaren betrokken volgens verzoeker. Verzoeker kon niet aangeven wie hem de boeien had omgedaan. Verder verklaarde hij dat hij vanwege de worsteling niet gelijk, maar pas later merkte dat hij was geboeid. Verzoeker wist op dat moment alleen dat hij pijn had. Verzoeker vertelde dat hij in de politiebus gezeten verging van de pijn vanwege het feit dat de boeien zo strak zaten, waarop hij de ambtenaar die bij hem zat in de bus had gevraagd en gesmeekt de boeien te controleren omdat verzoeker de daardoor veroorzaakte pijn niet normaal vond.

Verzoeker verklaarde verder dat er op het politiebureau een collega aan te pas had moeten komen om de boeien af te doen, omdat het de aanwezige ambtenaren na een aantal minuten nog niet was gelukt. Die ambtenaar kreeg de boeien uiteindelijk na veel moeite af en vertelde zijn collega's dat de boeien niet op die manier hoorden te zitten en dat ze het een volgende keer anders moesten doen.

Beoordeling

9. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

10. Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, welk recht in artikel 11 van de Grondwet is neergelegd (zie Achtergrond, onder 3.1.). Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid, van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 3.2.) meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover

deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt. Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privé-leven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 4.).

In artikel 22 van de Ambtsinstructie is bepaald dat de ambtenaar een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. Dit is slechts mogelijk indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden (zie Achtergrond, onder 6.2.1.).

In de Ambtsinstructie ligt aldus besloten dat het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau onjuist is. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen. In de Nota van Toelichting op de Ambtsinstructie is in dit verband opgenomen dat de vraag of het omleggen van handboeien in verband met de veiligheidsrisico's nodig is, afhangt van de omstandigheden die samenhangen met de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin wordt vervoerd en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze, met minder ingrijpende maatregelen een veilig transport te waarborgen (zie Achtergrond, onder 6.2.2.).

11. De Nationale ombudsman is gebleken dat verzoeker zich verzette tegen zijn aanhouding door zijn armen tegen zijn lichaam te houden en door zich in tegengestelde richting te bewegen dan waarin de ambtenaren hem wilden bewegen. Bovendien speelt hierbij een rol dat verzoeker zijn verzet niet staakte nadat hij was geboeid.

Gelet hierop vormde verzoeker een gevaar voor de veiligheid van de politieambtenaren en kan het aanbrengen van handboeien als noodzakelijk worden aangemerkt. Door verzoeker te boeien heeft de politie niet gehandeld in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

12. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dit betekent dat handboeien niet strakker mogen worden bevestigd dan gelet op de omstandigheden noodzakelijk is.

13. Vast is komen te staan dat de boeien bij verzoeker strak hebben gezeten. Uit de doktersverklaring blijkt dat er op 3 november 2003 gele plekken waren te zien op de polsen van verzoeker. Volgens de ambtenaren O. en K. had verzoeker het aan zijn eigen

tegenwerkende houding te danken dat de boeien strakker gezekerd waren dan normaal het geval zou zijn geweest. O. heeft strepen op de pols van verzoeker waargenomen. Beide ambtenaren gaven aan dat er geen aanleiding was of zou zijn geweest om de boeien eventueel losser te doen, omdat verzoeker ook nadat hij was geboeid tegenwerkte. Verzoeker heeft verklaard dat hij ter plaatse had aangegeven dat hij erge pijn ondervond van de handboeien, hetgeen door O. werd bevestigd. Volgens het proces-verbaal van verhoor van verzoeker blijkt dat verzoeker tijdens zijn verhoor had aangegeven dat de handboeien heel strak hadden gezeten, waardoor zijn handen waren beschadigd. Verzoeker zelf verklaarde dat de boeien dusdanig waren bevestigd om zijn polsen dat er op het politiebureau een aparte ambtenaar aan te pas moest komen om de boeien los te maken. De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman laten weten niet te kunnen nagaan wie verzoeker van zijn boeien heeft ontdaan, zodat de lezing van verzoeker omtrent het afdoen van de boeien en de opmerking die de ambtenaar daarbij maakte over het feit dat verzoeker niet goed was geboeid, niet kan worden geverifieerd.

14. Het komt de Nationale ombudsman logisch voor dat de boeien onbedoeld strakker kunnen komen te zitten bij een tegenwerkende verdachte. In zo'n situatie dienen de betrokken ambtenaren evenwel te voorkomen dat de boeien dusdanig strak zijn gezekerd dat de verdachte hiervan onnodig veel pijn ondervindt. In dit geval is vast komen te staan dat de boeien bij verzoeker strakker hebben gezeten dan normaal en dat dit voor verzoeker pijnlijk is geweest, hetgeen mogelijkwijs heeft geleid tot extra verzet van verzoeker. De Nationale ombudsman ziet niet in waarom de boeien bij verzoeker niet losser zijn gedaan. Er waren voldoende ambtenaren ter plaatse aanwezig om de situatie onder controle te houden ingeval verzoeker zich daarbij zou verzetten. Gelet hierop komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat er is gehandeld in strijd met het evenredigheidsvereiste.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

IV. Ten aanzien van het stevig aanpakken van verzoekers echtgenote

Bevindingen

1. Op 27 september 2005 heeft verzoeker de Nationale ombudsman schriftelijk de klacht voorgelegd dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost en/of ambtenaren van de KMAR zijn echtgenote zodanig stevig hebben aangepakt dat zij daaraan blauwe plekken heeft overgehouden.

2. In reactie op de klacht heeft de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost de Nationale ombudsman op 16 december 2004 bericht dat de klacht naar zijn idee ongegrond is. Voorts heeft de korpsbeheerder opgemerkt dat de echtgenote ter plaatse door ambtenaren is gewezen op de strafbaarheid van haar gedragingen, hetgeen tot doel had het doen staken van haar bemoeienis met de aanhouding van verzoeker. Er is

geen proces-verbaal opgemaakt tegen de echtgenote van verzoeker wegens het niet opvolgen van een ambtelijk bevel, zo heeft de korpsbeheerder de Nationale ombudsman desgevraagd laten weten.

3. De minister van Defensie heeft in zijn brief aan de Nationale ombudsman van 10 februari 2005 verwezen naar de verklaring van 27 januari 2005 van ambtenaar O. van de KMAR hierover, op grond waarvan de minister is gekomen tot een verzoek om ongegrondverklaring van de klacht. In die verklaring heeft ambtenaar O. van de KMAR opgemerkt dat hij zich uitsluitend met verzoeker heeft beziggehouden en dus niet met zijn echtgenote. Verder kon ambtenaar O. niet aangeven welke andere ambtenaren zich wel met de echtgenote hadden bemoeid.

4. Verzoeker heeft op 9 augustus 2005 geschreven dat een betrokken ambtenaar (dit zou ambtenaar O. van de KMAR zijn; N.o.) zich zonder verdere assistentie met zijn vrouw heeft bemoeid. Verzoeker heeft hierbij aangegeven dat de betreffende ambtenaar haar arm met korte slagen had bewerkt, waarna zij hem ter bescherming had weggeduwd.

5. Op 5 oktober 2005 heeft ambtenaar O. van de KMAR telefonisch tegenover de onderzoekster van het Bureau Nationale ombudsman verklaard dat hij had gezien dat verzoekers echtgenote door collega's werd afgehouden. Verder verklaarde O. te hebben gezien dat ze richting verzoeker liep terwijl O. en zijn collega's met verzoeker bezig waren en dat ze per se mee wilde naar het bureau. Ambtenaar O. kon niet vertellen door wie of door hoeveel personen verzoeksters vrouw werd tegengehouden. Voorts verklaarde O. dat hij niet heeft gezien dat de vrouw bij haar arm werd gepakt en dat hij hier ook anderszins niets over heeft gehoord.

6. Politieambtenaar K. verklaarde op 7 oktober 2005 telefonisch tegenover de behandelend onderzoekster van het Bureau Nationale ombudsman dat verzoeksters echtgenote zich wederspanning opstelde terwijl ze bezig waren met verzoeker. K. verklaarde dat hij haar daarop had verteld dat ze een paar passen terug moest doen omdat ze anders zou worden aangehouden. K. hield het voor mogelijk dat hij, maar ook andere collega's haar hebben verteld dat zij zich van die plaats moest verwijderen. Of hij of zijn collega's verzoekster daarbij bij haar arm hebben gepakt, kon K. zich niet meer herinneren. K. gaf aan zich te kunnen voorstellen dat verzoekers echtgenote door hem of een collega was meegenomen voor verwijdering van de plaats waar ze met verzoeker bezig waren.

7. In zijn telefonische verklaring van 12 oktober 2005 heeft verzoeker tegenover de onderzoekster van het Bureau Nationale ombudsman verteld dat er van vastpakken geen sprake was geweest. Verzoeker vertelde dat zijn vrouw, terwijl hij in de politiebus zat, de bus naderde teneinde verzoeker iets duidelijk te maken. Volgens verzoeker liep een bepaalde ambtenaar (dit zou ambtenaar O. van de KMAR zijn; N.o.) toen als enige op haar af, waarna hij een aantal keren op haar arm sloeg. Verzoeker gaf aan er van uit te gaan

dat hij haar vijf keer had geslagen, omdat haar huisarts nadien vijf blauwe plekken op haar arm had geconstateerd.

Beoordeling

8. Voor de Nationale ombudsman is niet vast komen te staan dat verzoekers echtgenote (stevig) is vast-, dan wel aangepakt. De korpsbeheerder heeft in het kader van de interne klachtenprocedure opgemerkt dat verzoekster bij haar arm was gepakt, omdat zij handelingen van ambtenaren belette, belemmerde of verijdelde in de uitoefening van hun functie. Tevens is zij er daarbij op gewezen dat zij een strafbaar feit pleegde, teneinde haar haar gedrag te doen beëindigen. Telefonisch heeft verzoeker verklaard dat zijn echtgenote niet is vastgepakt, maar dat zij is geslagen door een betrokken ambtenaar (dit zou ambtenaar O. van de KMAR zijn; N.o.). Volgens ambtenaar O. heeft hij zich niet met verzoekster echtgenote bemoeid. K. heeft verklaard dat hij het niet onmogelijk acht dat hij de echtgenote van verzoekster heeft vastgepakt, maar hij kon zich dit niet herinneren.

9. De Nationale ombudsman stelt vast dat de lezingen van alle betrokkenen dusdanig uiteenlopen dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld wie zich op welk moment en op welke wijze met verzoeksters echtgenote heeft of hebben beziggehouden. Dit blijkt ook niet uit de door verzoeker overgelegde verklaring van de huisarts van zijn vrouw. Voorts is de Nationale ombudsman niet gebleken van feiten of omstandigheden op grond waarvan aan de ene lezing meer waarde moet worden gehecht dan aan de andere. Nu niet feitelijk kan worden vastgesteld wat er ten aanzien van de echtgenote van verzoekster is voorgevallen, is het voor de Nationale ombudsman niet mogelijk zich hierover een oordeel te vormen.

De Nationale ombudsman onthoudt zich van een oordeel.

V. Ten aanzien van het niet ingaan op verzoekers verzoek om een arts

Bevindingen

1. De Nationale ombudsman heeft op 28 september 2004 verzoekers klacht ontvangen dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost niet zijn ingegaan op zijn verzoek om een arts te laten komen. Wel heeft verzoeker zijn inhalator en medicijnen uit het tasje van zijn echtgenote gekregen, maar een arts is niet opgeroepen noch geraadpleegd.

2. Uit zijn reactie van 9 augustus 2005 aan de Nationale ombudsman blijkt dat verzoeker stelt twee keer om een arts te hebben gevraagd tijdens het verhoor door politieambtenaar Ko. Zij reageerde op zijn verzoek met een opmerking dat ze even het verhoor wilde afmaken en dat ervoor gezorgd zou worden, aldus verzoeker. Verzoeker heeft als verklaring voor het feit dat er in het proces-verbaal van verhoor niets is terug te vinden

over zijn verzoek om een arts, dat hij zonder verdere confrontaties naar huis wilde.

3. Op 6 oktober 2005, na herhaald verzoek, heeft de korpsbeheerder de Nationale ombudsman schriftelijk laten weten dat bij navraag bij politieambtenaar K., die was betrokken bij de aanhouding en N., die hulpofficier van justitie was bij de voorgeleiding, was gebleken dat bij hen niets bekend was betreffende het verzoek om een arts. De korpsbeheerder heeft erop gewezen dat het gebruikelijk is dat medische zorg wordt verleend indien daar om wordt gevraagd.

4. Politieambtenaar K. verklaarde hierover tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman op 7 oktober 2005 dat hij niet was meegegaan naar het politiebureau en dat hij derhalve niet wist hoe het daar verder is verlopen. Wel gaf hij aan dat hij ter plaatse op de hoogte is geraakt van de medische toestand van verzoeker, waarna hij de afweging had gemaakt dat zijn collega's op het politiebureau wel een arts erbij zouden halen als verzoeker ergens last van zou hebben.

5. Verzoeker heeft op 12 oktober 2005 telefonisch tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman aangegeven dat hij op het politiebureau aangekomen tijdens zijn verhoor door de hoofdagent (dit zou politieambtenaar Ko. zijn; N.o.) op drie verschillende momenten om een arts heeft gevraagd. Allereerst nadat de stukken voor zijn rij-ontzegging in orde waren gebracht, de tweede keer was nadat verzoeker wederom in een bepaalde ruimte had moeten plaatsnemen en de laatste keer later tijdens het verhoor, aldus verzoeker. Verzoeker gaf aan dat hij haar had gezegd dat hij een arts nodig had vanwege de pijn aan zijn borst en zijn armen. In reactie hierop heeft de hoofdagent hem volgens verzoeker laten weten dat ze het verhoor eerst af wilde maken en dat ze daarna voor een arts zou zorgen, hetgeen ze niet heeft gedaan. Wel heeft de hoofdagent hem de medicijnen gegeven die zijn echtgenote voor hem had gebracht, zo verklaarde verzoeker.

6. Desgevraagd heeft politieambtenaar Ko. op 12 oktober 2005 telefonisch tegenover een medewerkster van de Nationale ombudsman geantwoord dat zij zich niets meer van de zaak kon herinneren, omdat het te lang geleden is. Het verhoor, noch de persoon van verzoeker kon ze zich nog voor de geest halen.

7. In reactie op het verslag van bevindingen heeft politieambtenaar Ko. een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman op 10 februari 2006 laten weten dat ze denkt dat ze tijdens het verhoor heeft overlegd met de dienstdoende hulpofficier van justitie. De hulpofficier van justitie zou haar gezegd hebben dat een arts niet nodig was, reden waarom er geen arts was bijgeroepen. Ko. gaf aan dit niet eerder te hebben verklaard omdat ze niet meer zeker weet of het zo was gegaan.

Beoordeling

8. Het vereiste van correcte bejegening houdt onder meer in dat bestuursorganen zich in hun bejegening van burgers hulpvaardig opstellen. Dit vereiste impliceert dat ambtenaren moeten zorgen voor medische bijstand aan ingeslotenen indien daartoe aanleiding bestaat.

9. In de Ambtsinstructie voor de politie is hierover onder meer bepaald dat een ambtenaar overlegt met een arts als er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand nodig heeft of als de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt (zie Achtergrond, onder 6.3.).

10. Wat betreft de feiten en omstandigheden is vast komen te staan dat op de plaats van aanhouding reeds duidelijk was dat verzoeker pijn leed (zie hierover hetgeen eerder is opgemerkt over het op pijnlijke wijze boeien), dat hij op het politiebureau had aangegeven dat hij pijn en medische klachten had, dat verzoeker gedetailleerd kon aangeven op welke momenten en aan wie hij om een arts zou hebben verzocht op het politiebureau en dat verzoeker een verklaring van de EHBO heeft overgelegd, waaruit blijkt dat hij de volgende ochtend de eerste hulp post van een ziekenhuis had bezocht. Voorts is gebleken dat betrokken ambtenaar Ko. zich meende te kunnen herinneren dat er na overleg met de hulpofficier van justitie was besloten geen arts in te schakelen en heeft de korpsbeheerder zich in algemene bewoordingen op het standpunt gesteld dat het gebruikelijk is dat er medische zorg wordt verleend als daarom wordt gevraagd.

Verzoeker stelt op het bureau van de betrokken ambtenaar (dit zou Ko. zijn; N.o.) de medicijnen te hebben ontvangen die zijn vrouw voor hem had gebracht.

11. Gelet op voormelde feiten en omstandigheden acht de Nationale ombudsman het voldoende aannemelijk dat verzoeker op het bureau om een arts heeft verzocht en dat zijn verzoek niet is ingewilligd. In het proces-verbaal van verhoor is hierover in ieder geval niets opgenomen. De Nationale ombudsman is van mening dat er is gehandeld in strijd met het vereiste van correcte bejegening doordat er niet is ingegaan op verzoekers verzoek om een arts, terwijl er aanwijzingen waren dat verzoeker medische bijstand behoefde.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

In aanvulling op de beoordeling van de verschillende klachtonderdelen voegt de Nationale ombudsman nog het volgende toe ten aanzien van de gebeurtenissen in hun onderlinge samenhang. Uit de bevindingen en de beoordelingen van de verschillende punten blijkt dat de alcoholcontrole bij verzoeker tot een conflictsituatie heeft geleid waarin zowel verzoeker als zijn echtgenote betrokken zijn geraakt. Het conflictverloop laat zien dat de verhoudingen in hoog tempo zijn geëscaleerd en dat het verzet dat verzoeker heeft gepleegd bij het verrichten van een te rechtvaardigen alcoholcontrole heeft geleid tot interventies in de vorm van aanhouding, boeien en overbrengen naar het politiebureau. Verzoeker heeft aangegeven dat zijn gedrag mede is ingegeven door het feit dat hij

vanwege eerdere ziekte pijn had aan zijn armen en schouder, terwijl dit voor de betrokken ambtenaren niet duidelijk is geweest. Het tegen het lichaam houden van de armen is overgekomen als verzet. In die zin kan gesproken worden van een misverstand en dit misverstand is als een escalerende factor gaan werken. Dit is nog versterkt doordat de echtgenote van verzoeker voor hem is opgekomen, waardoor ook zij betrokken is geraakt bij het conflict.

Het is te betreuren dat het misverstand over de betekenis van verzoekers "starre houding" kennelijk bij het bemiddelingsgesprek dat heeft plaatsgevonden niet op die wijze aan de orde is gekomen dat verzoeker en (de vertegenwoordiger van) de betrokken ambtenaren over en weer meer inzicht hadden gekregen in de situatie en daardoor ook meer afstand konden nemen van het gebeurde en begrip hadden kunnen krijgen voor de situatie zoals die ontstaan is. Het is voorstelbaar dat verzoeker vindt dat hij en zijn echtgenote niet behoorlijk behandeld zijn, terwijl tegelijkertijd die handelingen van hem en zijn echtgenote deel waren van een escalerende conflictsituatie die de betrokken ambtenaren voor de taak stelden om te interveniëren en uiteindelijk met geweld te interveniëren.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost is

gegrond ten aanzien van:

de wijze van boeien van verzoeker wegens schending van het evenredigheidsvereiste;

het niet ingaan op verzoekers verzoek om een arts wegens schending van het vereiste van correcte bejegening.

niet gegrond ten aanzien van:

het in de houdgreep nemen van verzoeker;

het op de nek springen van verzoeker;

het gebruik maken van boeien.

Ten aanzien van het stevig aanpakken van verzoekers echtgenote door een of meerdere ambtena(a)r(en) van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

De klacht over de onderzochte gedraging van de minister van Defensie is

gegrond ten aanzien van:

- de wijze van boeien van verzoeker wegens schending van het evenredigheidsvereiste.

niet gegrond ten aanzien van:

het in de houdgreep nemen van verzoeker;

het op de nek springen van verzoeker;

het gebruik maken van boeien.

Ten aanzien van de klacht over het stevig aanpakken van verzoekers echtgenote door een of meerdere ambtena(a)r(en) van de Koninklijke Marechaussee onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

Onderzoek

Op 28 september 2004 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer D. te Best, ingediend door Moszkowicz, Moszkowicz, Moszkowicz en Moszkowicz advocaten te Maastricht, met een klacht over gedragingen van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost te Eindhoven en de Koninklijke Marechaussee. De gedraging van het regionale politiekorps wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost. De gedraging van de Koninklijke Marechaussee wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Defensie. Naar deze gedragingen werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost en de minister van Defensie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te 's-Hertogenbosch over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder, de minister van Defensie en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens zijn van drie betrokken ambtenaren en verzoeker telefonisch verklaringen afgenomen.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De korpsbeheerder, de minister van Defensie en politieambtenaar O. van de KMAR deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van politieambtenaar Ko. gaf aanleiding het verslag op een enkel punt aan te vullen. Politieambtenaar K. gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift van 27 september 2004.

Het interne klachtdossier van de politie met daarin voor zover relevant de klachtrapportage, het proces-verbaal van aanhouding, verhoor en bevindingen.

Openingsbrieven van de Nationale ombudsman van 1 december 2004.

Reactie van de korpsbeheerder van 16 december 2004.

Reactie van de minister van 10 februari 2005 met als bijlage de verklaring van ambtenaar O. van 27 januari 2005.

Faxbericht van verzoeker van 27 mei 2005 dat als bijlage was meegestuurd bij de reactie van de intermediair van verzoeker van dezelfde datum;

Samenvatting van het gesprek van 26 maart 2005 door verzoeker en zijn notities van 9 augustus 2005, die als bijlagen waren meegestuurd met de brief van zijn intermediair van 11 augustus 2005.

Nadere reactie van de korpsbeheerder van 26 augustus 2005.

Nadere reactie van de korpsbeheerder van 29 september 2005.

Telefonisch afgelegde verklaring van ambtenaar O. van de KMAR.

Telefonisch afgelegde verklaring van politieambtenaar K.

Telefonisch afgelegde verklaring van politieambtenaar Ko.

Telefonisch afgelegde verklaring van verzoeker.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wegenverkeerswet 1994 (WVW 1994)

Artikel 8, eerste en tweede lid

"1. Het is een ieder verboden een voertuig te besturen of als bestuurder te doen besturen, terwijl hij verkeert onder zodanige invloed van een stof, waarvan hij weet of redelijkerwijs moet weten, dat het gebruik daarvan - al dan niet in combinatie met het gebruik van een andere stof - de rijvaardigheid kan verminderen, dat hij niet tot behoorlijk besturen in staat moet worden geacht.

2. Het is een ieder verboden een voertuig te besturen of als bestuurder te doen besturen na zodanig gebruik van alcoholhoudende drank, dat:

a. het alcoholgehalte van zijn adem bij een onderzoek hoger blijkt te zijn dan tweehonderd-twintig microgram alcohol per liter uitgeademde lucht, dan wel

b. het alcoholgehalte van zijn bloed bij een onderzoek hoger blijkt te zijn dan een halve milligram alcohol per milliliter bloed. (...)"

2. Wetboek van Strafrecht

2.1. Artikel 180

"Hij die zich met geweld of bedreiging met geweld verzet tegen een ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, of tegen personen die hem daarbij krachtens wettelijke verplichting of op zijn verzoek bijstand verlenen, wordt als schuldig aan wederspanning gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie."

2.2. Artikel 184, eerste lid

"1. Hij die opzettelijk niet voldoet aan een bevel of een vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast of door een ambtenaar belast met of bevoegd verklaard tot het opsporen of onderzoeken van strafbare feiten, alsmede hij die opzettelijk enige handeling, door een van die ambtenaren ondernomen ter uitvoering van enig wettelijk voorschrift, belet, belemmert of verijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie. (...)"

3. Grondwet

3.1. Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

3.2. Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

4. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

5. Politiewet (Polw)

Artikel 8, eerste lid

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

6. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

6.1. Artikel 1, eerste lid, sub b

"1. In dit besluit wordt verstaan onder:

(...)

b. geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken; (...)"

6.2.1. Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

6.2.2. Nota van Toelichting, behorend bij de Ambtsinstructie

Artikel 22-23 (...)

"Handboeien mogen slechts worden aangelegd bij het vervoer van arrestanten. (...) De omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot het omleggen van handboeien kunnen gelegen zijn in: de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin vervoerd wordt en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze met minder ingrijpende maatregelen (bv. door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant) een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon kan worden gedacht aan zijn gedrag, mogelijk eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan moeilijkheden moeten worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor deze is aangehouden. (...)"

6.3. Artikel 32, eerste lid

"In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt. (...)"